

Kahdennekymmenennetensimmäiset kansainväliset kielitieteen olympialaiset

Brasília (Brasilia), 23.–31. heinäkuuta 2024

Henkilökohtaisen kilpailun tehtävät

Tehtävänratkaisun säännöt

Älä kopioi tehtäviä. Kirjoita jokainen ratkaisusi erilliselle paperille tai papereille. Kirjoita jokaiseen paperiin tehtävän numero, paikkasi numero ja sukunimesi. Muussa tapauksessa vastauksesi saatetaan arvioida virheellisesti.

Jollei ole toisin mainittu, kuvaa aineistossa huomaamiasi sääntöjä tai säännönmukaisuuksia. Muussa tapauksessa vastauksesi ei tuota täysiä pisteitä.

Tehtävä nro 1 (20 pistettä). Alla on korjakin kielen verbimuotoja sekä niiden suomennokset:

1. tǝjekmiŋŋənet	<i>minä saan_(fut) heidät_(kaks) kiinni</i>
2. kekmiŋŋənew	<i>sinä saat_(prs) heidät_(mon) kiinni</i>
3. mətəlhun	<i>me_(kaks) näimme hänet</i>
4. kujguŋnet	<i>sinä puret_(prs) heitä_(kaks)</i>
5. kinuheŋŋətək	<i>te_(kaks) odotatte_(prs) minua</i>
6. nekmitən	<i>he saivat hänet kiinni</i>
7. mətkolholəŋən	<i>me_(mon) näemme_(prs) hänet</i>
8. mətuhennet	<i>me_(kaks) odotimme heitä_(kaks)</i>
9. enanŋevlatək	<i>te_(mon) lähetitte minut</i>
10. tuhettək	<i>minä odotin teitä_(kaks)</i>
11. məcceheŋŋətək	<i>me_(kaks) odotamme_(fut) teitä_(kaks)</i>
12. inekmittək	<i>te_(kaks) saitte minut kiinni</i>
13. tǝjelleŋən	<i>minä johdatan_(fut) häntä</i>
14. nekulhuŋnew	<i>he näkevät_(prs) heidät_(mon)</i>
15. najalholəŋtək	<i>he näkevät_(fut) teidät_(mon)</i>
16. məcceŋivŋənew	<i>me_(kaks) lähetämme_(fut) heidät_(mon)</i>
17. nejeŋŋivŋənet	<i>he lähettävät_(fut) heidät_(kaks)</i>
18. məccallələŋtək	<i>me_(kaks) johdatamme_(fut) teitä_(mon), me_(mon) johdatamme_(fut) teitä_(mon), me_(mon) johdatamme_(fut) teitä_(kaks)</i>

(kaks) = kaksi ihmistä
(mon) = kolme tai useampia ihmisiä

(a) Käännä suomen kielelle:

19. kulleŋən
20. jinejguŋtək
21. tekminnew
22. tǝjohalləŋtək
23. mətkonŋevləŋən

(b) Käännä korjakin kielelle:

24. *sinä näet_(fut) heidät_(kaks)*
25. *me_(mon) purimme häntä*
26. *te_(mon) saatte_(prs) minut kiinni*
27. *he lähettävät_(prs) teidät_(kaks)*
28. *te_(kaks) johdatitte minua*

△ Korjakin kieli kuuluu tsuktšilais-kamtšatkalaiseen kielikuntaan. Sitä puhuu noin 1665 ihmistä Siperian itäisimmässä osassa. ə ≈ a englannin sanassa *about*. c = tš sanassa *tšekki*. g = gh vanhan kirjasuomen sanassa *raghot*. j = j sanassa *joki*. ŋ ≈ nj sanassa *konjakki*. ŋ = n sanassa *kenkä*. h ja w ovat konsonantteja.

—Ivan Deržanski

Tehtävä nro 2 (20 pistettä). Alla on hadzan kielen sanaliittoja sekä niiden suomennokset. (Katso seuraavalla sivulla olevia kuvia.)

1. chutisa zzokwanako	<i>kirahvin kaula</i>
2. athuitcha slimibii	<i>miesten kirves (hunajan keräämiseen)</i>
3. panjubeema popho	<i>urosimpalan I. transvaalensis-mukulat</i>
4. do'aikuitcha sisimibii	<i>leijonien V. macrorhyncha-mukula</i>
5. uphukwabiitcha zzokwanabii	<i>uroskirahvien jalat</i>
6. chutikoma beggau	<i>uros Norsun kaula</i>
7. uthumeckoeta dlakwebee	<i>tyttöjen keihäs</i>
8. makokoma erati	<i>pojan lyhyt ja leveä pata</i>
9. midlabiisa neeko	<i>paviaanin luut</i>
10. dungubiima hazzake	<i>miesvarkaan urosseeprat</i>
11. athobeema sleme	<i>miehen kirveet (polttopuiden pilkkomiseen)</i>
12. uphukwakosa beggauko	<i>Norsun jalka</i>
13. shumusa nqeko	<i>naarasleopardin V. pseudolablab-köynnös</i>
14. gogogogoma uhuyiti	<i>vieraan miehen flamingo</i>
15. uthumesa dlakweko	<i>tytön pitkä keihäs</i>
16. do'aisa sesemeko	<i>naarasleijonan V. macrorhyncha-köynnös</i>
17. midlaitcha niibii	<i>uros paviaanien luu</i>
18. garibieta akhwitibee	<i>naisten kuorma-autot</i>

(a) Yhdistä oikeat vastavuudet:

19. wiriko	A. hännät (esim. leopardien)
20. roobee	B. ohut oksa
21. mu'a	C. sarvet (esim. dikdikien)
22. zzahubii	D. lyhyt ja paksu juuri

(b) Käännä suomen kielelle:

23. gariko
24. makubii
25. hazzakeko
26. dongobee
27. zzahoko
28. nqibii

(c) Käännä hadzan kielelle:

29. flamingon jalka
30. seepran V. pseudolablab-mukula
31. urosimpaloiden sarvet
32. naisvieraiden paksu keppi
33. poikien korkea pata
34. impalan pitkät ja ohuet juuret

△ Hadzan kieli on isolaattikieli. Sitä puhuu noin 1000 ihmistä Tansaniassa. **ch, dl, gg, khw, kw, nj, nq, ph, sh, sl, tch, th, w, y, zz** ovat konsonantteja. ' on ns. glottaaliklusiili (lyhyt ilmavirran estyminen kurkussa, lausuttava mm. sanoissa *juhannusyö, linja-auto, mene ulos*). Peräkkäiset identtiset vokaalit ääntyvät erikseen ('-äänne on lisätty niiden väliin).

Ipomoea (I.) transvaalensis, *Vatovaea (V.) pseudolablab* ja *Vigna (V.) macrorhyncha* ovat köynnöskasveja, joilla on syötävät paksuuntuneet maanalaiset perunoita muistuttavat varret, joita kutsutaan mukuloiksi. Näiden kasvien väliset erot ovat tehtävän ratkaisun kannalta epäoleellisia.

—Samuel Ahmed

kirahvi

impala

dikdik

leijona

flamingo

paviaani

norsu

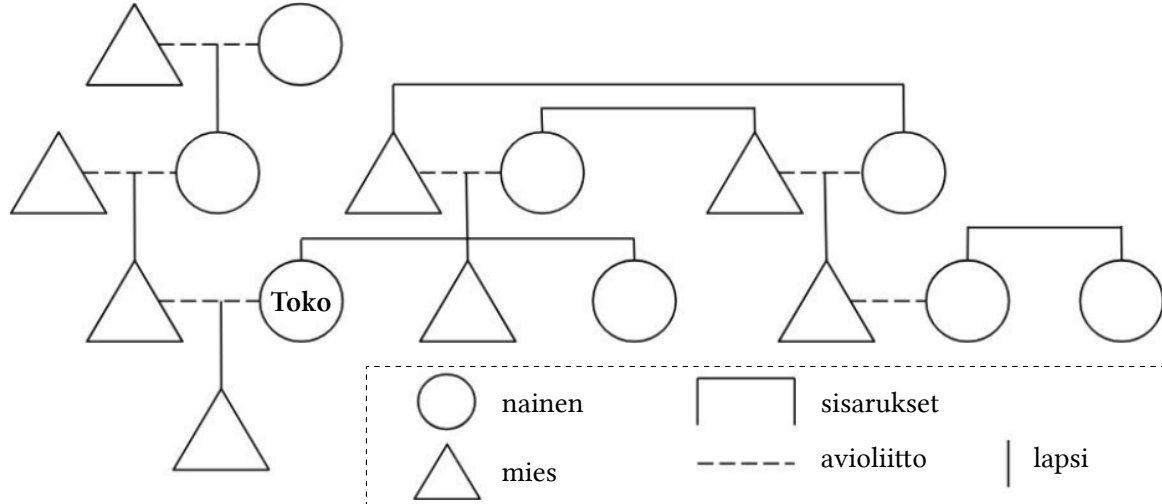

seepra

leopardi

Tehtävä nro 3 (20 pistettä). Tutki komnzo-kielisen perheen sukupuuta ja väitteitä, jotka kuvaavat perheenjäsenten suhdetta toisiinsa. Sisarukset näytetään laskevassa ikäjärjestyksessä vasemmalta oikealle. Yhden perheenjäsenen, **Tokon**, asema on jo annettu.

1. Wafine Kuraiane nge rä.
2. Mea Gwamane bäiñaf yé.
3. Naimr Tokoane ñame rä.
4. Mea Wimsane ñafe yé.
5. Marua Kuraiane enat yé.
6. Naimr Gwamane ...①.
7. Abia Maragaane ñäwi yé.
8. Tawth Kuraiane zath yé.
9. Trafe Wafineane ñame rä.
10. Marua Maragaane zath yé.
11. Tawth Meaane ...②.
12. Abia Gwamane yamit yé.
13. Tawth Wafineane nge yé.
14. Wafine Maragaane zath ñare rä.
15. Kurai Wafineane ñafe yé.
16. Trafe Tawthane ...③.
17. Mea Maragaane zath yé.
18. Nfiyam Wimsane bäiñam rä.
19. Wims Gwamane yamit rä.
20. Maraga Tawthane ...④.
21. Skri Gwamane ñafe yé.
22. Naimr Maragaane zath ñare rä.
23. Maraga Tokoane nge yé.
24. Abia Tokoane ngth yé.
25. Toko Wimsane nane rä.
26. Toko Gwamane yamit rä.
27. Maraga Wafineane zath yé.
28. Nakre Wimsane yumad rä.
29. Abia Wimsane nane yé.
30. Mabata ...⑤ ngth ...⑥.

- (a) Täydennä sukupuun.
- (b) Täydennä tyhjät kohdat (1–6).
- (c) Seuraava väite on virheellinen. Selitä miksi ja korjaa virhe.
 31. Skri Abiaane ñäwi yé.

△ Komnzon kieli kuuluu jam-kieliin. Sitä puhuu noin 250 ihmistä Roukun kylässä ja Moreheadin kaupungissa Papua-Uuden-Guinean Läntisessä provinssissa. Farem-kansa, joka muodostaa enemmistön komnzon kielen puhujista, harjoittaa siskojen vaihtoa, eli kaksi eri klaaniin kuuluvaa miestä menee naimisiin toistensa siskojen kanssa (kuten sukupuusta käy ilmi).

ä = ä sanassa *käsi*. ñ = n sanassa *kenkä*. th = th englannin sanassa *that*. z = ts sanassa *metsä*.

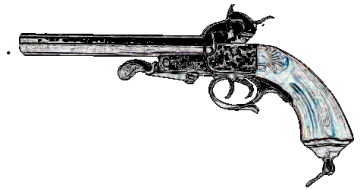
—Aida Davletova

Tehtävä nro 4 (20 pistettä). Alla on dâwn kielen sanaliittoja sekä niiden suomennokset satunnaisessa järjestyksessä:

1. çum 'aa'	A. <i>sormus</i>
2. dâw çuum	B. <i>suu</i>
3. dâw nôr	C. <i>varvastossut</i>
4. dâw nôr keet	D. <i>pikkusormi</i>
5. dâw tôog	E. <i>vähentää</i>
6. dâw sôb pis piis	F. <i>tytär</i>
7. dâw tôoj	G. <i>jauhopurkki</i>
8. dôo 'piis	H. <i>kieli (ruumiinosa)</i>
9. sôb dak	I. <i>jalka</i>
10. suk 'aa'	J. <i>nenä</i>

Alla on lisää dâwn kielen sanaliittoja sekä niiden suomennokset, myös satunnaisessa järjestyksessä:

11. be keet	K. <i>kesytetty tapiiri</i>
12. be tum	L. <i>kapybara</i>
13. yak yaa '	M. <i>lehti</i>
14. yak nâax	N. <i>silmälasit</i>
15. nâx pôog	O. <i>revolveri</i>
16. nâx taax	P. <i>pääjoki</i>
17. taax 'uuy	Q. <i>siemen</i>
18. tum tâag	R. <i>kesytetty muurahaiskarhu</i>
19. yon 'uuy	S. <i>tukupii</i>
20. yon tôoj	T. <i>makašeira</i>

(a) Yhdistä oikeat vastavuudet.

(b) Käännä suomen kielelle:

21. **dâw sôb piis**

22. **dâw sôob pis**

23. **dâw çum piis**

(c) Käännä dâwn kielelle:

24. *puro*

25. *pieni tapiiri*

26. *silmä*

27. *tyttärentyttä*

△ Dâwn kieli kuuluu naduhup-kieliin. Sitä puhuu noin 140 ihmistä Brasilian Amazonasin osavaltiossa.

ç ≈ k sanassa *kylmä*. j ≈ g sanassa *gyroskooppi*. r = h sanassa *huuli*. s = š sanassa *šillinki*. x = h sanassa *tuhka*. y = j sanassa *joki*. ' on ns. glottaaliklusiili (lyhyt ilmavirran estyminen kurkussa, lausuttava mm. sanoissa *juhannusyö*, *linja-auto*, *mene ulos*). õ = nasalisoitu äänne. â, ô ja u ovat vokaaleja. Kaksoisvokaali (mukaan lukien *âa*, *ôo*) tarkoittaa laskevaa tai nousevaa toonia.

Kapybarat, tapiirit ja muurahaiskarhut ovat Brasiliassa esiintyviä nisäkkäitä. Kapybarat elävät tunnetusti järvien, jokien ja soiden liepeillä. Muurahaiskarhut tunnetaan pitkistä nenistään, joilla ne keräävät muurahaisia. (Katso seuraavalla sivulla olevia kuvia.) Tukupii on voimakkaan makuinen maniokkimukulasta puristettu neste. Makašeira on eräänlainen maniokki, jonka tiedetään olevan vähemmän myrkyllinen.

—João Henrique Oliveira Fontes (konsultti: Karolin Obert)

kapybara

tapiiri

muurahaiskarhu

Tehtävä nro 5 (20 pistettä). Janjuvalaiset miehet ja naiset puhuvat janjuvan kieltä eri tavalla. Alla on janjuvan kielen naisten puhetta edustavia lauseita sekä niiden suomennokset:

1. **nya-ardu kiwa-wani**
Poika palasi.
2. **rru-bardibardilu kanda-wubala ma-burlurlu**
Vanha nainen leipoo_(fut) leivän.
3. **nyu-marralngujilu jarrilu-yabimanji rra-walkuru**
Lääkäri on parantamassa raskaana olevaa naista.
4. **wakuku ji-wulumanji**
Koira on juoksemassa.
5. **linji-nhanawalu kanyalu-wudurumala nya-mirningiya**
Naiset syöttävät_(fut) miehen.
6. **ji-jakudukudulu kanyinju-athama nya-munanga**
Emu ajoi valkoista miestä takaa.
7. **nyu-ardulu jilu-nganji warrbima**
Poika on katsomassa dingoa.

Vertailun vuoksi alla on muutamia miesten puhetta edustavia lauseita sekä niiden suomennokset:

8. **li-walkuru kalu-walanyma**
Raskaana olevat naiset ilmestyivät.
9. **ki-warrbimalu kilu-tha wunala**
Dingo söi kengurun.
10. **rra-bardibardi janda-waninji**
Vanha nainen on palaamassa.
11. **ki-bulijimanjilu karrilu-yngkarri rra-ardu**
Poliisimies kuuli tytön.
12. **ki-mirningiyalu jilu-wubanji ma-ngarra**
Mies on valmistamassa ruokaa.
13. **rru-yanyuwalu kanda-ngala munanga**
Janjuvalainen nainen katsoo_(fut) valkoista miestä.
14. **linji-marralngujilu kalalu-yabimala li-malbu**
Lääkärit parantavat_(fut) vanhat miehet.

(a) Käännä suomen kielelle:

15. **mirningiya ka-wulumala**
16. **nyu-munangalu kalilu-wudurruma li-wakuku**
17. **linji-ardulu jalu-wubanji ma-burlurlu**
18. **rru-nhanawalu janda-athamanji ardu**

(b) Merkitse kunkin (a)-alitehtävässä olevan janjuvankielisen lauseen kohdalla, edustavatko ne naisten puhetta (♀), miesten puhetta (♂) vai onko tämä epäselvää (⊗).

(c) Käännä janjuvan kielelle käyttäen miesten ja naisten käyttämiä tapoja, jos ne eroavat toisistaan:

19. *Koira ajoi tyttöä takaa.*
20. *Raskaana oleva nainen on syöttämässä vanhoja naisia.*
21. *Vanha mies paransi janjuvalaisen miehen.*
22. *Kenguru palaa_(fut).*

△ Janjuvan kieli kuuluu pama-nyungalaisen kielikunnan ngarnalaiseen haaraan. Nykyisin sitä puhuu sujuvasti kolme naista, jotka asuvat Australian Pohjoisterritoriassa.

$k \approx g$ sanassa *gruuvi*. $nh \approx n$ sanassa *kunta*. $rr = rr$ sanassa *herra*. $th = th$ englannin sanassa *that*. r , rd , rl ja rn lausutaan samalla tavalla kuin rr , d , l ja n , mutta kielen kärki kääntyneenä taaksepäin. n ennen j ja d osoittaa ilmapirtaa nenän kautta konsonantin edellä.

Dingot ja emut ovat Australiassa esiintyviä eläimiä.

—Dan-Mircea Mirea (konsultti: John Bradley)

Toimittajat: Samuel Ahmed, Ivan Deržanski (tekn. toim.), Hugh Dobbs, Dmitrij Gerasimov, Shinjini Ghosh, Ksenija Giljarova, Stanislav Gurevitš, David Hultman, Boris Iomdin, Minkyu Kim, Taehun Lee, Yuyang Liu, Eimear McKnight, Dan-Mircea Mirea, Andrei Nikulin (päätoimittaja), Tung-Le Pan, Aleksejs Peguševs, Jan Petr, Aleksandr Piperski, Przemysław Podleśny, Marija Rubinštein, Daniel Rucki, Kazune Sato, Milena Veneva, Elysia Warner.

Suomenkielinen teksti: Andrei Nikulin, Seppo Kittilä.

Onnea kilpailuun!